

Uroš Zupan

Vonji in toplota

Vonji in toplota

Vrnil sem se z branja. Brali smo v spomin na umrlega pesnika. Občudovali in častili smo njegovo poezijo. Spominjali smo se njegovih verzov, njegovega sikanja, njegovih ritmičnih kadenc, njegove nesposobnosti, da bi se smejal, njegove negotovosti in sramu. Spominjali smo se, kako se je v pozdrav vedno rahlo priklonil, se prijel za klobuk in odkril na hladni ulici. Občudovali smo svoje glasove v razsvetljeni dvorani visoko nad tlemi. Visoko nad tlemi smo si lastili tuje zasluge, kot bi bile naše. Spretno smo skrivali svojo nečimrnost. Spretno smo skrivali, kako se kitimo s tujim sijajem, kako tudi, ko častimo dela mrtvih, tekmujejo med sabo. Se trudimo drug drugega preseči in potisniti v pozabo.

Vrnil sem se z branja po kratki vožnji skozi
jesensko noč, ki je bila podobna vsem drugim
jesenskimi nočem: vlažna in negibna, lena in sleparska
je ugrabila hiše, pokrajino, obraze neznancev.
Vstopil sem v stanovanje. V tišino. Vstopil sem tiho.
Žena in sin sta spala in neslišno dihala. Negibno
sta raziskovala temo in za sabo pustila le nekaj medlih
in nevsiljivih luči. Nekaj niti in nekaj svetlobe, da ne zaidem.
Vstopil sem v dnevno sobo. Vstopil sem tiho.
Moja stopala so pustila topel odtis na parketu.
Moja stopala so se pogreznila v zeleno blazino.
Tam so na tleh ležale nepospravljene igrače.
Tam je stal napihljiv gumijast konj.
Tam so bila še druga znamenja,
da se je neko življenje šele začelo in neko drugo spremenilo.
Vstopil sem v vonje in toploto. Vstopil sem tiho.
V vonj tvoje rdeče kariraste pižame
in vonj modrega pajaca najinega sina.
Vstopil sem v toploto predihanega in pretihotapljenega zraka.
V vonj kože in mleka in vonj krem in vonj miru
in vedel, *da ga ni kraja na svetu, kjer bi raje bil.*

Vsaj za hip
sem se prenehal skrivati za svojo nečimrnostjo.
Vsaj za hip
sem se prenehal kititi s tujim sijajem.
Vsaj za hip
sem se prenehal truditi,
da bi nekoga presegel in potisnil v pozabo.

Igranje boga

Za Aleša, v prostranstvu

Dve leti je moja senca deževala v jezik.
Svet se ni spremenil. Planet se čisti
in krvavi. Mesec sledi mesecu.
Sončna in deževna razpoloženja se izmenjujejo.
Po pločnikih se sprehajajo ljudje. Posedajo
po kavarnah in se pogovarjajo. Branjevke
na tržnici so prijazne. Sveža zelenjava diši.
Raj in padec se včasih znajdeta v ravnovesju.
Pogled v svet, zapuščanje lastnega kozmosa
razširi življenje in skrha robove. Zemlja
je tista, ki prišteje čas, Natašino telo,
njena toplota in njen glas. Če jih
moja sebičnost spodmakne, me prestavi
v drugo dimenzijo in drugo hitrost.
Tema se vname. Raketa brez posadke
zapusti izstrelišče. Nekdo, ki se je sam podal
na južni tečaj, v mislih prešteva ledene
kvadre, jih sestavlja v visoko zgradbo, da v svoji
zamaknjeni slepoti ne uniči ljubezni.
Mojemu prijatelju se je prejšnji teden
rodila hčerka. Jokal je, ko je zagledal
njeno glavico. Zdaj je spremenjen in drugačen.

Njegov glas je mehkejši. Senco, ki jo nosi
na obrazu, je prekrila sled luči. Tudi jaz
bi rad položil dlan na vzhajajoči ženski trebuh,
na polne ženske prsi. Kriteriji iz umetnosti,
preneseni na ljudi, zakrijejo resnični svet.
V neznanem stoletju Parzival nepremično
zre v tri kaplje krvi v snegu.
Obstajajo stvari v življenju,
pomembnejše od igranja Boga.

(1995–2016)

Skoraj kot Bob Dylan

Takrat še ni bilo nobene žalosti ali strahu ali negotovosti. Samo gozdovi in nebo in potok in pritoki, zima in poletje, pomlad, jesen. Menjave letnih časov. Cirkus in luna, park, govorniki in zastave, obeleževanje praznikov, kresovi in pohodi na okoliške vršace, bazen in nogometno igrišče, godba na pihala, sijajne radijske oddaje in sijajna glasba. To je bilo pred supermarketi in multipleksi in vsem drugim. Takrat je bilo vse bolj enostavno. In ko odraščáš v takem okolju, to ostane v tebi. Potem sem šel v večji kraj in v širši čas, ampak pred odhodom sem videl in čutil veliko reči, ki me določajo še danes. Sem samo to, kar sem postajal takrat.

Pesem, katere avtor bi rad bil

Ed eran due in uno, ed uno in due.
(Inferno, XXVIII, 125)

Pomlad bega in ob Auvezeri
so mak in marjetice v zelenem emajlu
zrasle prek naju; poznala sva vso reko
in najina konja sta prekrižarila doline;
vedela za močvirno zemljo, s topoli zamejeno,
v mladih dneh, ko je bilo globoko nebo še dobrohotno.

In zamahi velikih peruti nad nama v somraku
in velika kolesa v nebesih
so naju nosila skupaj ... valujoča ... in narazen ...
v veri, da se bova srečala z ustnicami in rokami,

visoko, visoko in zanesljivo ... in potlej protisunek:
»Zakaj me ljubiš? Me boš zmeraj ljubil?
A jaz sem kakor trava, ne morem te ljubiti.«
Ali: »Ljubezen, jaz ljubim in te ljubim,
a sovražim tvojega duha, ne *tebe*, tvojo dušo, tvoje roke.

Tako, do te poslednje odtujitve, Tairiran!

Zapahnjena v njegov grad, Tairiranov,
ona, ki ni imela ne jezika ne ušes, razen v svojih rokah,
je odšla – ah, odšla – nedotaknjena, nedosegljiva!
Ona, ki ni mogla nikoli živeti, razen s pomočjo neke osebe,
ona, ki ni mogla nikoli govoriti, razen neki osebi,
kar pa je od nje ostalo, je nestalna menjava,
kup razbitih zrcal ...!

(Ezra Pound: *Blizu Perigorda*)